

Ks. Szymon Pikus, *Niezawisłość sędziego kościelnego*,
Lublin – Sandomierz 2009, ss. 426.

Nakładem wydawnictwa diecezjalnego w Sandomierzu ukazała się książka ks. Szymona Pikusa zatytułowana: *Niezawisłość sędziego kościelnego*. Całość pracy zamknięta jest w pięciu rozdziałach.

W pierwszym rozdziale: „Charakterystyka urzędu sędziego kościelnego” (s. 21-94) autor dokonuje prezentacji urzędu sędziego kościelnego, zwracając uwagę na istotne elementy tej instytucji, posiadającej silne biblijne podstawy do rozsądzania spraw we wspólnocie w imieniu Boga. Charakterystyka urzędu sędziego kościelnego wskazuje na teologiczne źródła tego zadania, mającego za cel zaprowadzenie sprawiedliwości w Kościele. Kwestie natury tego publicznego urzędu oraz zagadnienie źródeł sędziowskiej władzy, posiadają fundamentalne znaczenie dla wyświetlenia pozycji sędziego w kościelnym wymiarze sprawiedliwości. Bez dokonania takiej refleksji nie można dotrzeć do istoty niezależności w działaniu sędziego. Wskazanie przez prawo kanoniczne, że sędzia diecezjalny otrzymuje władzę od swego biskupa, nie oznacza, że działa w jego imieniu i że jego woli może być podporządkowany. Nie ulega żadnej wątpliwości, iż każdy sędzia ko-

ścielny staje wobec realizacji celu duchowego, uczestniczy w trosce o zaprowadzenie sprawiedliwości w Kościele oraz służy misji zbawienia dusz. W takiej perspektywie urząd sędziego łączy w swej działalności wymiar prawny oraz teologiczny w kościelnym administrowaniu sprawiedliwością. Sędzia kościelny staje się reprezentantem samego Boga, działającym w Jego imię dla zaprowadzenia ładu i zbliżenia człowieka do jedności z Nim.

W drugim rozdziale pt. „Niezawisłość sędziego – określenie pojęcia” (s. 95-158) ks. Pikus stwierdził, iż pojęcie niezawisłości nie jest dla prawa kanonicznego obce. Wejście pojęcia autonomii do kanonistyki wskazuje na ciągły rozwój i otwarcie prawa kanonicznego na dorobek świeckiego porządku prawnego. Wzrost znaczenia niezawisłości sędziego świadczy jednocześnie o wpisaniu jej do kategorii istotnych składników urzędu sędziego. Wyrok zapadający w imię Boże daje sędziemu kościelnemu niepowtarzalne umocnienie jego niezawisłości. Jest on przez to jeszcze silniej niezależny w decyzji. Autor zauważa także, że niezawisłość w prawie kanonicznym należy inaczej rozumieć niż w prawie cywilnym.

W trzecim rozdziale „Teoretyczne aspekty niezawisłości sędziego kościelnego” (s. 159-243) autor najpierw omawia teologiczne przesłanki niezawisłości sędziego kościelnego, po czym przechodzi do zagadnienia niezawisłości sędziego i konieczności ochrony praw wiernego. Kościół jako społeczność wymaga uporządkowania relacji, jakie w nim panują. Stąd podstawową funkcją sędziego, sług prawa jest służba społeczności kościelnej, troska o przestrzeganie sprawiedliwości, rozwój miłości i wspieranie *communio* przez aplikację norm bazujących na prawdzie. Sędzia powinien mieć świadomość, że ma po ludzku realizować ideę Bożej sprawiedliwości w duchu miłości dla pokoju. Urząd sędziowski daje pełniejszą szansę na realizację praw przynależnych każdemu wiernemu. Sędzia kościelny niezawisły w stosowaniu prawa musi być wiernym prawu oraz umiejętnie interpretować i wydobywać sens norm w odniesieniu do konkretnego przypadku. Dyskrecjonalność sędziego w sprawowaniu władzy kościelnej polega na możliwości wyboru środków wiodących do osiągnięcia celu podstawowego, jakim jest dobro dusz.

W czwartym rozdziale autor podejmuje temat prawnych gwarancji niezawisłości urzędu sędziego (s. 245-293). Najpierw podane są wymogi urzędu sędziego kościelnego, którymi są: nominacja przez biskupa; stabilność i niezależność materialna; niepołączalność urzędu sędziego. Następnie autor wymienia wymogi wobec kandydata na urząd sędziego: osobowość i prawość sędziego; wykształcenie; doświadczenie życiowe. Brak zabezpieczenia urzędu sędziego określeniem wymogów płynących z norm prawa materialnego, obowiązki i gwarancje procesowe, mające na celu właściwe postępowanie sędziego w procesie jest trudne do zachowania. Egzekwowanie niezawisłych czynności procesowych podejmowanych przez sędziego bazuje na przymiotach, jakie są wpisane w jego osobę. Takich przymiotów nie można uzupełnić.

W ostatnim – piątym rozdziale „Procesowe gwarancje niezawisłości sędziego” (s. 295-384) są określone gwarancje formalne czyli procesowe. Głównie

nym ich celem jest takie ukształtowanie procesu, by był zgodny z myślą ustawodawcy. Zabezpieczają one nie tylko sam urząd sędziego, ale konkretną osobę, która zyskuje w nich dodatkową ochronę dla obiektywnego podejmowania czynności. Stąd przepisy prawne, określane mianem gwarancji pośrednich, prowadzą do zabezpieczenia niezawisłego działania sędziego podczas procesu.

Recenzowana pozycja posiada bogatą bibliografię (s. 393-420) podzieloną na źródła i literaturę (encyklopedie i słowniki oraz opracowania).

Książka jest pomocna w analizie procesu kanonicznego i administrowania wymiarem sprawiedliwości w Kościele. Pomaga zrozumieć także charakter władzy sędziego kościelnego, źródeł jego autorytetu. Publikacja formułuje jednocześnie w zwięzły sposób wnioski wyprowadzane w kolejnych etapach studium instytucji niezawisłości sędziego oraz otwiera propozycje dalszych badań dotyczących niezawisłości sędziego kościelnego. Monografia moim zdaniem udzieliła wyraźnej odpowiedzi na pytanie, czy niezawisłość sędziego kościelnego istnieje jako odrębna kategoria kanoniczna, ukazując jednocześnie teoretyczno-prawny obraz tej instytucji, z zastosowaniem opisu i analizy tej instytucji.

Ks. Robert Kantor, UPJPII